

ความหมายแฝงของตัวเลข “一” yī หนึ่ง ในภาษาจีน

汉语数字“一”的语义内涵

The Connotation of “Yi”; Number One in Chinese

อารีย์ พรหมรอด¹

บทคัดย่อ : งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความหมายแฝงของตัวเลข “一” yī หนึ่ง ในภาษาจีน ปัจจุบัน ผลการศึกษาวិเคราะห์ความหมายของตัวเลข “一” yī หนึ่ง แสดงให้เห็นว่า ตัวเลข “一” yī หนึ่ง นอกจากจะสื่อความหมายพื้นฐานหมายถึง “หนึ่ง” จำนวนที่มีค่าน้อยที่สุดแล้ว ยังสื่อความหมายแฝงอื่นๆ อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ “一” yī หนึ่ง ทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเพื่อประกอบกับหน่วยคำอื่นสร้างคำประสมหรือสำนวนแล้ว “一” yī หนึ่ง จะสื่อความหมายได้หลากหลายยิ่งขึ้น ทั้งสื่อความหมายถึงจำนวนโดยตรง และความหมายแฝงต่างๆ ความหมายแฝงเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของคนจีนที่มีต่อตัวเลข “一” yī หนึ่ง เมื่อผู้ที่ศึกษาภาษาจีน ได้เรียนรู้ถึงความหมายแฝงเหล่านี้ จะช่วยให้การใช้ภาษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ตัวเลข “一” yī หนึ่ง; ความหมายแฝง; ความหมายที่ไม่ได้บอกจำนวน

摘要: 本文针对汉语里含数字“一”的词语展开系统研究, 深入阐释了数字“一”的语义类型。通过研究, 我们发现, 汉语数字“一”在语义上除表示数目义的本义外, 亦可引申表示多种非数目义, 尤其在数字“一”作为语素与其他语素共同构成合成词或固定词语时, 意义甚为丰

¹ ดร. อารีย์ พรหมรอด อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาปัจจุบันตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
文雅丽博士, 泰国艺术大学文学院现代东方语言系中文专业教师
Dr. Aree Promrod, Chinese Division, Department of Modern Eastern Languages, Faculty of Arts, Silpakorn University,
Thailand

富，既可表示基本义亦可表示引申义，丰富的引申义反映了中国人对数字“一”概念的全面认识及所富有的想象力。对于学习汉语的外国人来说，若能够清楚地了解和掌握这些数字“一”的含义，一定会有助于提高汉语交际能力水平。

关键词：汉语数字“一”；语义内涵；非数目义

Abstract: This research aims to study about the connotation of “yi” which means “number one” in modern Chinese. The analytical results showed that “yi” thus not only convey basic or original meaning as the number one but also linguistic connotations. Especially, when “yi” uses as morpheme together with other morpheme for forming compound words and idioms, it would have a lot of meaning. It can be communicated to the number one and these connotations which give an expression of sentiment of the Chinese people towards the number one. When the people who learn Chinese have studied these connotations, the use of Chinese would be improved.

Keywords: number one, yi; connotation; non-numeral meaning

1. บทนำ

ตัวเลขจีน หมายถึง อักษรจีนที่ใช้สำหรับเขียนแทนจำนวนในภาษาจีน ภาษาจีนมีอักษรที่ใช้แทนค่าเลขโดดตั้งแต่ศูนย์ถึงเก้า ซึ่งมีรูปตัวอักษรดังนี้ “零” líng ศูนย์ “一” yī หนึ่ง “二” èr สอง “三” sān สาม “四” sì สี่ “五” wǔ ห้า “六” liù หก “七” qī เจ็ด “八” bā แปด “九” jiǔ เก้า และมีอักษรแทนตัวเลขระบบตำแหน่งทวิสิบ จากตำแหน่งสิบถึงตำแหน่งหมื่น ซึ่งประกอบด้วย “十” shí สิบ “百” bǎi ร้อย “千” qiān พัน และ “万” wàn หมื่น

ตัวเลขจีนเป็นตัวอักษรสำคัญชนิดหนึ่งในภาษาจีน ชาวจีนรู้จักตัวเลขมาแต่โบราณ ในบรรดาตัวอักษรจีนทั้งหมด ตัวอักษรจีนที่เกี่ยวกับตัวเลขเป็นตัวอักษรกลุ่มแรกที่กำลังเกิดขึ้น

ถือได้ว่าตัวเลขจีนนั้นได้กำเนิดขึ้นมาตั้งแต่ยุคโบราณ จากการค้นพบแหล่งอารยธรรมหย่างเสา (仰韶文化 yǎngsháo wénhuà) ที่หมู่บ้านหย่างเสา อำเภอซินฉือเซียน มณฑลเหอหนานของจีน ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมยุคหินใหม่ (ราว 5,000 - 10,000 ปีก่อนคริสตกาล) ในลุ่มแม่น้ำเหลือง จากวัตถุโบราณต่างๆ ที่ขุดพบนั้น พบว่ามีตัวเลขที่เป็นตัวอักษรแกะสลักมากมาย และจากหลักฐานตัวอักษรเจียกู่เหวิน (甲骨文 jiǎgǔwén)¹ ก็พบว่ามีตัวเลขครบถ้วนตั้งแต่ “一” yī หนึ่ง ถึง “九” jiǔ เก้า และยังมีตัวเลขระบบตำแหน่งทวิสิบ “十” shí สิบ “百” bǎi ร้อย “千” qiān พัน และ “万” wàn หมื่น อีกด้วย

ตามความเชื่อของคนจีนยุคโบราณในเรื่องทฤษฎีหยินหยางและทฤษฎีธาตุทั้งห้า ได้จัดแบ่งตัวเลขออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเลขคี่ หนึ่ง สาม ห้า เจ็ด และ เก้า ถือเป็นตัวเลขในกลุ่มหยาง 阳 yáng เป็นสัญลักษณ์แห่ง 天 tiān ท้องฟ้า 刚 gāng ความแข็ง และ 夫 fū สามี่ และกลุ่มเลขคู่ สอง สี่ หก แปด และ สิบ ถือเป็นตัวเลขในกลุ่มหยิน 阴 yīn เป็นสัญลักษณ์แห่ง 地 dì ดิน 柔 róu ความอ่อน และ 妻 qī ภรรยา (常敬宇 1995: 153)

ชาวจีนเป็นชนชาติที่ให้ความสำคัญกับตัวเลขมาก ตัวเลขเป็นสิ่งที่ผูกพันกับชีวิตประจำวันโดยตรง ชาวจีนเชื่อว่าตัวเลขบางตัวสามารถนำมาซึ่งความเป็นสิริมงคล ความร่ำรวยมั่งคั่ง ในทางกลับกันตัวเลขบางตัวนำมาซึ่งภัยพิบัติ ความไม่เป็นสิริมงคล ดังนั้นตัวเลขบางตัวจึงเป็นที่นิยมชมชอบของชาวจีน และถือเป็นตัวเลขมงคล ในขณะที่ตัวเลขบางตัวกลับเป็นที่รังเกียจ และถูกมองว่าเป็นตัวเลขที่ไม่เป็นมงคล คนจีนจะนิยมชมชอบเลขคู่มากกว่าเลขคี่ เนื่องจากตั้งแต่โบราณตามความคิดของคนจีนในเรื่องท้องฟ้า 天 tiān กับผืนดิน 地 dì คนจีนเชื่อว่า ฟ้าดินที่สวยงามและสมบูรณ์แบบนั้น ต้องเป็นลักษณะ “天圆地方” tiānyuán dìfāng ท้องฟ้าเป็นทรงกลม และผืนดินเป็น

¹ 甲骨文 jiǎgǔwén ตัวหนังสือยุคโบราณที่แกะสลักบนกระดูกงูเต่า หรือกระดูกสัตว์ เนื้อหาส่วนใหญ่บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับการเสียชีวิตของชาวยิน 殷人 yīnrén ในสมัยราชวงศ์ซาง (ก่อน ค.ศ.1300 -1046) (中国社会科学院语言研究所词典编辑室编 2006: 656) .

สี่เหลี่ยม ทรงกลม 圆 yuán กับสี่เหลี่ยม 方 fāng เป็นสิ่งคู่กัน สามารถกลมกลืน เป็นหนึ่งเดียวกันได้ และเป็นความสวยงามที่สมบูรณ์แบบ การเรียงลำดับของเลขคู่ สอง สี่ หก แปด สิบ ก็เป็นระเบียบสวยงาม และกลมกลืนดังเช่นสี่เหลี่ยมกับทรงกลม (赵红芬: 2007) จากความคิดดังกล่าวนี้ ทำให้คนจีนมองเลขคู่เป็นตัวเลขที่สวยงาม ถือเป็นสัญลักษณ์ความโชคดีสิริมงคล เช่น การจัดพิธีแต่งงานก็ต้องเลือกวันที่หก 六 liù หรือ สิบหก 十六 shíliù หรือ ยี่สิบหก 二十六 èrshíliù เพราะ “六” liù หก แผงความหมาย 六六大顺 liù liù dà shùn ทุกสิ่งทุกอย่างราบรื่น

คนจีนถือว่าเลขคี่เป็นตัวเลขที่ไม่เป็นสิริมงคล การจัดพิธีศพของชนชาติฮั่นจะเกี่ยวข้องกับ เลขคี่ทั้งสิ้นโดยเฉพาะเลขสาม “三” sān กับเลขเจ็ด “七” qī เช่น มีประเพณี “送三” sòngsān การทำพิธีสวดศพส่งวิญญาณผู้ตายสู่สรวงสวรรค์หลังจาก เสียชีวิตไปแล้วสามวัน “七七” qīqī การทำบุญครบ 7 วันให้แก่ผู้ถึงแก่กรรม ตลอดจนถึง 49 วัน ซึ่งรวม 7 ครั้ง

การกำเนิดของตัวเลขจีนในยุคแรกๆ นั้น ตัวเลขเป็นเพียงเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนับ และแสดงจำนวนเท่านั้น แต่เนื่องจากอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมผสมผสานกับ ความรู้สึกนึกคิดของชาวจีนที่มีต่อตัวเลข จึงทำให้ตัวเลขในสายตาของคนจีนนอกจากจะเป็น เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนับและแสดงจำนวนแล้ว ยังสื่อความหมายแฝงอื่นๆ ที่ถ่ายทอดผ่านภาษา จนกระทั่งปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่า คำและสำนวนภาษาจีนที่เกี่ยวกับ ตัวเลขมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งล้วนเป็นคำและสำนวนที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น บรรยายคนที่ปากมาก ปากตลาดว่า 七嘴八舌 qī zuǐ bā shé เรียกบุคคลที่ ตระหนี่ถี่เหนียวมากแม้แต่ขนเส้นเดียวก็ไม่ยอมให้ร่วงว่า 一毛不拔 yì máo bù bá บรรยายบุคคลที่มีความรู้แค่เพียงผิวเผิน มีความรู้แบบงูๆ ปลาๆ ว่า 一知半解 yì zhī bàn jiě และเรียกคนที่ลั้งเลใจ สองจิตสองใจว่า 三心二意 sān xīn èr yì เป็นต้น จากการรวบรวมคำและสำนวนที่มีตัวเลขเป็นหน่วยคำประกอบในการ สร้างคำที่ปรากฏในพจนานุกรม 《现代汉语词典》Xiandai Hanyu Cidian ฉบับปี ค.ศ.

2006 พจนานุกรม 《汉语正序倒序多用词典》 Hanyu Zhengxu Daoxu Duoyong Cidian ฉบับปี ค.ศ. 2001 และพจนานุกรม 《中华成语辞海》 Zhonghua Chengyu Cihai ฉบับปี ค.ศ. 2001 มีจำนวนคำและสำนวนทั้งสิ้น 2,848 คำ รายละเอียดดังนี้¹

ตัวเลข	จำนวนคำและสำนวน	ตัวเลข	จำนวนคำและสำนวน
零 líng ศูนย์	53	七 qī เจ็ด	121
一 yī หนึ่ง	1625	八 bā แปด	178
二 èr สอง	207	九 jiǔ เก้า	133
三 sān สาม	471	十 shí สิบ	191
四 sì สี่	201	百 bǎi ร้อย	368
五 wǔ ห้า	215	千 qiān พัน	405
六 liù หก	96	万 wàn หมื่น	335

จากตารางด้านบนจะเห็นได้ว่า คำและสำนวนที่เกิดจากหน่วยคำ “一” yī หนึ่ง สร้างคำนั้นมีปรากฏเป็นจำนวนมาก ซึ่งล้วนเป็นคำและสำนวนที่ใช้อยู่ในภาษาจีนปัจจุบัน แต่งานวิจัยทางด้านภาษาที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข “一” yī หนึ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ “一” yī หนึ่ง เพื่อสื่อความหมายแฝงนั้น กลับมีผู้ให้ความสนใจน้อย ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าศึกษาวิเคราะห์อย่างยิ่ง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในระบบคำภาษาจีน “ตัวเลข 数字 shùzì” จัดอยู่ในจำพวกคำบอกจำนวนนับ 数词 shùcí คำบอกจำนวนนับของภาษาจีนแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ จำนวนฐาน 基数 jīshù และจำนวนอนุกรม 序数 xùshù จำนวนฐานประกอบด้วยจำนวนเต็ม 整数 zhěngshù จำนวนเศษส่วน 分数 fēnshù จำนวนทศนิยม 小数

¹ จำนวนคำและสำนวนที่ปรากฏในตารางทั้งสิ้น 4,599 คำ ซึ่งจำนวนคำและสำนวนที่รวบรวมได้ทั้งหมดมีเพียง 2,848 คำ แต่เนื่องจากมีคำและสำนวนถึง 1,751 คำ ที่มีโครงสร้างคำที่เกิดจากหน่วยคำตัวเลข 2 หน่วยคำขึ้นไปสร้างคำร่วมกัน เช่น 独一无二 dú yī wú èr เป็นหนึ่งไม่เป็นสองรองใคร 五大三粗 wǔ dà sān cū รูปร่างสูงใหญ่ เทอะทะ 存十一于千百 cún shí yī yú qiān bǎi สูญเสีย หรือหายไปเป็นจำนวนมาก คงเหลืออยู่น้อยนิด 不管三七二十一 bùguǎn sān qī èr shí yī ไม่ฟังอิร่าคำฮิรม ไม่นึกถึงอะไรทั้งสิ้น ไม่คำนึงถึงอะไรทั้งสิ้น เป็นต้น

xiāoshù และจำนวนทวีคูณ 倍数 bèishù 4 ประเภท ตัวเลข “零” líng ศูนย์ ถึง “九” jiǔ เก้า และตัวเลขระบบตำแหน่งทวีสิบ 位数 wèishù จาก “十” shí สิบ ถึง “万” wàn หมื่น ถือเป็นจำนวนเต็มทั้งสิ้น

ตามประวัติการวิจัยทางด้านไวยากรณ์จีน คำบอกจำนวนนับมีความสำคัญเท่าเทียมกับ คำนาม คำกริยา และคำคุณศัพท์ หนังสือไวยากรณ์จีนเล่มแรก 《马氏文通》 Mashi Wentong ของ Ma Jianzhong ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ.1898 และหนังสือไวยากรณ์จีนที่สำคัญหลายเล่มในยุคแรกๆ ต่างได้วิเคราะห์และจัดประเภทคำบอกจำนวนนับทั้งสิ้น หนังสือไวยากรณ์ของ Ma Jianzhong “Mashi Wentong” (马建忠1998《马氏文通》: 121) และหนังสือไวยากรณ์ของ Li Jinxi “Xinzhu Guoyu Wenfa” (黎锦熙 1998《新著国语文法》: 115) ได้จัดคำบอกจำนวนนับเป็นคำคุณศัพท์ ส่วนหนังสือไวยากรณ์ของ Lü Shuxiang “Zhongguo Wenfa Yaolüe” (吕叔湘1982《中国文法要略》: 18) กลับชี้ให้เห็นว่าคำบอกจำนวนนับนั้น เป็นคำเรียกเพื่อบอกจำนวน “数量指称” shùliàng zhǐchēng และหนังสือไวยากรณ์ของ Wang Li “Zhongguo Xiandai Yufa” (王力1985《中国现代语法》: 12) เป็นหนังสือไวยากรณ์จีนเล่มแรกที่ได้นำเอาคำบอกจำนวนนับมาจัดประเภทใหม่ โดยแยกคำบอกจำนวนนับออกจากคำประเภทอื่นโดยสิ้นเชิง และเรียกคำเหล่านี้ว่า “数词 shùcí คำบอกจำนวนนับ”

หลังจากปี ค.ศ.1980 จนกระทั่งปัจจุบัน ผู้คนได้ให้ความสนใจต่อคำบอกจำนวนนับมากขึ้น หนังสือไวยากรณ์จีนต่างๆ เช่น หนังสือไวยากรณ์ของ Huang Borong, Liao Xudong “Xiandai Hanyu” (黄伯荣、廖序东 1980《现代汉语》: 19) Zhu Dexi “Yufa Jiangyi” (朱德熙 1982《语法讲义》: 45) Liu Yuehua “Shiyong Xiandai Hanyu Yufa” (刘月华 1983《实用现代汉语语法》: 115) Fang Yuqing “Shiyong Hanyu Yufa” (房玉清 1992《实用汉语语法》: 39) Fang Xujun “Xiandai Hanyu Shici” (方绪军 2000《现代汉语实词》: 53) เป็นต้น ต่างได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงระบบและประเภทของคำบอกจำนวนนับทั้งสิ้น พร้อมทั้งได้อธิบายเกี่ยวเนื่องไปถึงตัวเลขด้วย แต่เป็นเพียงชี้ให้เห็นว่าตัวเลขถือเป็นคำบอกจำนวนนับประเภท

หนึ่งเท่านั้น ยังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวเลขโดยตรง

จากพื้นฐานงานวิจัยเกี่ยวกับคำบอกจำนวนนับของนักไวยากรณ์จีนในยุคแรกๆ หลังจากปี ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา นักวิชาการในประเทศจีนเริ่มมุ่งศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวเลขโดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามจนกระทั่งปัจจุบันงานวิจัยเหล่านี้ยังมีไม่มากนัก งานวิจัยที่ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวเลข “一” yī หนึ่ง ก็พบเห็นได้น้อย ผู้วิจัยมักจะนำ “一” yī หนึ่ง มาวิเคราะห์และอธิบายสอดแทรกอยู่ในงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาภาพรวมของตัวเลขจีนมากกว่าที่จะวิจัยศึกษาตัวเลข “一” yī หนึ่ง โดยตรง ซึ่งพอจะจำแนกได้ 3 กลุ่มดังนี้

งานศึกษาวิจัยกลุ่มแรกเป็นงานศึกษาเกี่ยวกับความหมายแฝงทางด้านวัฒนธรรมของตัวเลข “一” yī หนึ่ง ผู้ศึกษาวิจัยด้านนี้ เช่น Chang Jingyu (常敬宇 1995) Hu Shuangbao (胡双宝 2002) Qi Hong (漆红 2003) Liu Xiaoxue (刘晓雪 2005) Zhao Hongfang (赵红芳 2007) Xie Hongxin (谢洪欣 2008) งานวิจัยเหล่านี้ต่างชี้ให้เห็นว่า การใช้ตัวเลข “一” yī หนึ่ง เพื่อสื่อความหมายเชิงเปรียบเทียบนั้น จะมีความหมายแฝงเกี่ยวกับวัฒนธรรม และความรู้สึคนึกคิดต่างๆ ของชาวจีน เช่น เป็นสัญลักษณ์แห่งจุดเริ่มต้นหรือจุดกำเนิดของสรรพสิ่งต่างๆ มีความหมายแฝงถึง การบุกเบิก การเริ่มต้น และความสมบูรณ์แบบ ความเป็นเอกภาพ เป็นต้น เช่น มีคำว่า 一心一意 yì xīn yí yì จิตใจมุ่งมั่น 一如既往 yì rú jì wǎng เหมือนดังอดีตทุกประการ เป็นต้น

งานศึกษาวิจัยกลุ่มที่ 2 เป็นงานศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการทางด้านตัวอักษร ความหมาย และการใช้ตัวเลข “一” yī หนึ่ง ผู้ศึกษาวิจัยด้านนี้ เช่น Shi Xiyao (史锡尧 1991) Cao Chenglong (曹成龙 2007) Hao Ruyi (郝如意 2008) Chen Shanwu (陈善武 2007) Zeng Jin (曾劲 2008) งานวิจัยเหล่านี้ต่างชี้ให้เห็นว่า ตัวอักษร “一” yī นั้นเป็นตัวอักษรเจี๋ยกู่เหวิน (甲骨文 jiǎgǔwén) และเป็น

ตัวอักษรประเภทจื่อชื่อจื่อ (指事字 zhǐshìzì)¹ รูปร่างตัวอักษรเขียนง่ายไม่ซับซ้อน จากโบราณถึงยุคปัจจุบันลักษณะรูปร่างของตัวอักษรไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ แต่มีวิวัฒนาการทางด้านความหมายและการใช้ที่ซับซ้อน จากความหมายเดิมหรือความหมายพื้นฐานหมายถึง “หนึ่ง” ตัวเลขจำนวนเต็มที่มีค่าน้อยที่สุด ได้แผลงความหมายสื่อความหมายอื่นๆ เช่น สื่อความหมาย “จำนวนน้อยสุด” เช่น 一次 yí cì หนึ่งครั้ง 一个 yí ge หนึ่งชิ้น หนึ่งอัน หรือบอกลำดับ เช่น 一楼 yī lóu ชั้นหนึ่ง หรือใช้แสดงจำนวนของสิ่งของ เช่น 一张桌子 yì zhāng zhuōzi โต๊ะหนึ่งตัว 一天 yì tiān หนึ่งวัน วางหน้าคำนามแสดงความหมายว่า “แต่ละ ทุกๆ” เช่น 一户种一棵树 yí hù zhòng yì kē shù แต่ละครัวเรือนปลูกต้นไม้หนึ่งต้น หรือวางหน้าคำนามบางคำแสดงความหมายว่า “ตลอด ทัว” เช่น 一身泥 yì shēn ní ทั่วตัวเต็มไปด้วยโคลน บางครั้งใช้เป็นคำลักษณนามของคำกริยาที่เกี่ยวกับอวัยวะร่างกายซึ่งหมายถึงปริมาณน้อย เช่น 吃一口尝尝 chī yì kǒu chángchang ลองชิมสักคำ เป็นต้น

งานศึกษาวิจัยกลุ่มที่ 3 เป็นงานศึกษาเชิงเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างทางด้านการใช้ และความหมายแฝงทางด้านวัฒนธรรมของตัวเลขภาษาจีน “一” yī หนึ่ง กับตัวเลขภาษาอังกฤษ “one” ผู้ศึกษาวิจัยด้านนี้ เช่น Jin Zhiguo (金治国 2007) Wang Xiangdong (王向东 2007) Yang Yun (杨云 2008) Zhang Hongxia (张红霞 2008) Wang Jianwei (汪建伟 2008) Ma Dongmei (马冬梅 2008) งานวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าเนื่องจากวัฒนธรรมและความรู้สึกต่อตัวเลขของชาวจีนกับชาวตะวันตกมีความแตกต่างกัน จึงทำให้การใช้ตัวเลขเพื่อการสื่อสารแตกต่างกัน ชาวจีนมองว่าตัวเลข “一” yī หนึ่ง เป็นจุดเริ่มต้นของสรรพสิ่งต่างๆ แต่ชาวตะวันตกกลับมองว่าตัวเลข “one” หนึ่ง เป็นตัวเลขของพระเจ้า เป็นตัวเลขที่สูงส่ง ในด้านการใช้จึงมักจะ

¹ 指事 zhǐshì หมายถึง ตัวอักษรที่ประกอบด้วยเครื่องหมายอันเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายในการอธิบายในตัวของมันเอง ดังเช่น “上 shàng บน” นั้นโบราณจะเขียนเป็น 𠂇 และคำว่า “下 xià ล่าง” นั้นโบราณจะเขียนเป็น 𠂇 (中国社会科学院语言研究所词典编辑室编 2006: 1754) .

ใช้สื่อความหมายพื้นฐานเพื่อบอกจำนวนเท่านั้น แต่ตัวเลข “一” yī หนึ่ง ในภาษาจีน นอกจากจะใช้สื่อความหมายพื้นฐานแล้ว ยังใช้สื่อความหมายแฝงต่างๆ อีกด้วย

3. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความหมายแฝงทางด้านภาษาของตัวเลข “一” yī หนึ่ง ในภาษาจีนปัจจุบัน

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเริ่มจากการรวบรวมคำและสำนวนที่มีตัวเลข “一” yī หนึ่ง เป็นหน่วยคำประกอบโครงสร้าง จากนั้นนำคำและสำนวนดังกล่าวมาวิเคราะห์ความหมาย และจำแนกหมวดหมู่ตามความหมาย ประกอบกับการเขียนบรรยายเกี่ยวกับความหมายแฝง

5. ขอบเขตของการวิจัยและข้อมูลที่มาของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับคำและสำนวนที่มีตัวเลข “一” yī หนึ่ง เป็นหน่วยคำประกอบโครงสร้าง ที่มาของคำและสำนวนมาจากพจนานุกรม 《现代汉语词典》Xiandai Hanyu Cidian ฉบับปี ค.ศ. 2006 พจนานุกรม 《汉语正序倒序多用词典》Hanyu Zhengxu Daoxu Duoyong Cidian ฉบับปี ค.ศ. 2001 และ พจนานุกรม 《中华成语辞海》Zhonghua Chengyu Cihai ฉบับปี ค.ศ. 2001 ซึ่งมีจำนวนคำทั้งสิ้น 146 คำ และสำนวน 1,479 สำนวน

6. ผลการวิจัย

一 yī เป็นตัวอักษรประเภทชื่อจื่อ (指事字 zhǐ shì zì) คนจีนในยุคโบราณใช้เส้นหนึ่งเส้นหรือขีดขวางหนึ่งขีดเป็นสัญลักษณ์แสดงจำนวน “一” yī หนึ่ง จากเส้นขีดดังกล่าวกลายมาเป็นตัวอักษร “一” yī ดังที่ใช้อยู่ในยุคปัจจุบัน พจนานุกรมตัวอักษรเจี้ยนจื่อ 《说文解字》หมวด 一部 Shuo Wen Jie Zi หมวด Yi Bu ได้อธิบายไว้ว่า “一，惟初太始，道立于一。造分天地，化成万物。” “Yī, wéi chū tài shǐ, dào lì yú yī. Zào fēn tiāndì, huàchéng wàn wù.” มีความหมายว่า

“一” yī หนึ่ง คือจุดกำเนิด จุดเริ่มต้น จุดการเปลี่ยนแปลง และจุดแห่งการเคลื่อนไหวของจักรวาล “一” yī นั้นได้แยกสร้างเป็นผืนฟ้าและแผ่นดิน แล้วสร้างสรรพสิ่งต่างๆ ตามมา” (谷衍奎 2003: 1) ตามความเชื่อของคนจีนในยุคโบราณที่เชื่อว่า “一” yī เป็นจุดกำเนิดของสรรพสิ่งทั้งปวงในจักรวาล ทำให้ “一” yī นอกจากจะใช้สื่อความหมายพื้นฐานหมายถึง “หนึ่ง” ตัวเลขที่มีค่าน้อยที่สุดแล้ว ยังใช้สื่อความหมายต่างๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

6.1 สื่อความหมายพื้นฐานหมายถึง “หนึ่ง” จำนวนหรือตัวเลขที่มีค่าน้อยที่สุด

การใช้ “一” yī เพื่อสื่อความหมายนี้ เช่น คำว่า 第一 dì yī ที่หนึ่ง อันดับหนึ่ง 初一 chū yī วันที่หนึ่งของเดือน 一面 yí miàn ด้านหนึ่ง ฝ่ายหนึ่ง 一隅 yì yú มุมหนึ่ง 一端 yì duān ข้อหนึ่ง ประการหนึ่ง (ของเรื่องราว) 一行 yì xíng กลุ่มหนึ่ง (หมายถึงบุคคลที่เดินทางไปด้วยกัน) 一神教 yì shén jiào ศาสนาที่มีพระเจ้าองค์เดียว ส่วนวนที่ใช้ “一” yī สื่อความหมายนี้ บางส่วนจะสื่อความหมายบอกถึงจำนวน “หนึ่ง” โดยตรง เช่น 天下第一 tiān xià dì yī เป็นหนึ่งในจักรวาล ไม่มีใครเทียบได้ 一日三月 yì rì sān yuè หนึ่งวันยาวนานเหมือนสามเดือน 一年一度 yì nián yí dù หนึ่งปีหนึ่งครั้ง บางส่วน “一” yī จะสื่อความหมายเปรียบเทียบหรืออุปมาถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น 一锅粥 yì guō zhōu ใจก์หนึ่งหม้อ ใช้อุปมาว่า ยิ่งอึ้งตึ้งซึ้ง ยิ่งเหมือนยุ่งตึกกัน 一叶障目 yì yè zhàng mù มองไม่เห็นภูเขาเพราะถูกใบไม้ใบเดียวบังตา อุปมาว่า ได้ถูกปรากฏการณ์ชั่วคราว หรือเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นปิดตาทำให้เกิดความสับสนงงวย โดยไม่สามารถเห็นปัญหาที่แท้จริง หรือปัญหาที่ครอบคลุมทั่วทุกด้านได้ ส่วนวนไทยว่า “เส้นผมบังภูเขา” 一身五心 yì shēn wǔ xīn หนึ่งร่างหัวใจห้าดวง อุปมาถึงเต็มไปด้วยความคิดที่ไม่เชื่อ 数一数二 shǔ yī shǔ èr นับหนึ่ง นับสอง สื่อความหมายถึง ยอดเยี่ยมที่สุด อยู่ในระดับไม่กี่ที่ที่สอง 一举两得 yì jǔ liǎng dé ยิ่งป็นนัดเดียวได้นกสองตัว อุปมาว่าทำอย่างเดียวได้ผลตอบสนองสองอย่าง 一龙一

猪 yì lóng yì zhū มังกรหนึ่งตัวกับหมูหนึ่งตัว เปรียบเทียบคนสองคนคุณสมบัติแตกต่างกันมาก 一个萝卜一个坑 yí ge luóbo yí ge kēng ในไร่แปลงผักนั้นหัวไชเท้าหนึ่งหัวต่างก็ต้องมีหลุมหนึ่งหลุม เปรียบเทียบคนหนึ่งคนมีตำแหน่งหน้าที่ใดหนึ่งตำแหน่งเท่านั้น 一蛇两头 yì shé liǎng tóu งูหนึ่งตัวมีสองหัว อุปมาถึงเรื่องราวที่พบเห็นได้น้อย เป็นต้น

6.2 สื่อความหมาย “เหมือนกัน อย่างเดียวกัน ด้วยกัน พร้อมกัน”

คำที่สื่อความหมายนี้ เช่น 同一 tóngyī อันเดียวกัน อย่างเดียวกัน 一样 yíyàng อย่างเดียวกัน ไม่แตกต่างกัน 一齐 yìqí พร้อมกัน เวลาเดียวกัน 一同 yìtóng ด้วยกัน พร้อมกัน 一块儿 yíkuàir ด้วยกัน 一色 yísè เป็นสีเดียวกัน แบบเดียวกันทั้งหมด เหมือนกันทั้งหมด 一事 yìshì กลุ่มเดียวกัน ในเครือเดียวกัน อาชีพเดียวกัน 一水儿 yìshuǐr (เสื้อผ้าหรือเครื่องเรือน) แบบเดียวกันหมด อย่างเดียวกันหมด 一体 yìtǐ องค์ประกอบเดียวกัน 一致 yízhì เป็นเอกฉันท์พร้อมเพรียงกัน ไม่แตกแยกกัน สำนวน เช่น 一码事 yì mǎ shì เรื่องเดียวกัน 一丘之貉 yì qiū zhī hé ตะเกาเดียวกัน (คนชั่ว) ย่อมจับกลุ่มรวมตัวกัน 一视同仁 yì shì tóng rén ปฏิบัติต่อเหมือนๆ กันหมดไม่เลือกที่รักมักที่ชัง 万众一心 wàn zhòng yì xīn มวลชนนับหมื่นนับแสนเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน 一心一德 yì xīn yì dé ความปรารถนาเดียวกัน ความศรัทธาเดียวกัน 一统天下 yì tǒng tiānxià รวบรวมผืนแผ่นดินของประเทศชาติให้เป็นจักรวรรดิผืนแผ่นดินเดียวกัน 一脉相承 yì mài xiāng chéng ราบสืบทอด (ความคิด พฤติกรรม ทฤษฎี) จากระบบหรือสำนักเดียวกัน 一班一辈 yì bān yí bèi ระดับเดียวกัน ชั้นเดียวกัน รุ่นราวคราวเดียวกัน 浑然一体 hún rán yì tǐ ทำให้เป็นหนึ่งเดียวกันไม่สามารถแยกแยะออกจากกันได้ เป็นต้น

6.3 สื่อความหมาย “มุ่งอยู่ที่เดียว มุ่งอยู่ที่จุดเดียว มุ่งเฉพาะ มุ่งมั่น”

คำที่สื่อความหมายนี้มีเพียงคำว่า 一心 yìxīn ตั้งอกตั้งใจ ใจจดใจจ่อ มุ่งมั่น
สำนวน เช่น 一心一意 yì xīn yí yì จิตใจมุ่งมั่น ตั้งอกตั้งใจ 一往直前
yì wǎng zhí qián ก้าวรุดหน้าไปอย่างกล้าหาญโดยไม่กลัวอุปสรรคใดๆ ทั้งสิ้น
一往情深 yì wǎng qíng shēn ร่ำพิงรักอยู่เสมอ ใฝ่ใจเสมอ 一意孤行
yí yì gū xíng ตีงตันจะทำตามใจตนเองโดยไม่รับฟังข้อเสนอของผู้อื่น เป็นต้น

6.4 สื่อความหมาย “เต็ม ตลอด ทัว”

คำและสำนวนที่สื่อความหมายนี้ เช่น 一冬 yìdōng หนึ่งฤดูหนาวเต็ม 一身
yìshēn ทั้งตัว ทัวตัว 一头 yìtóu เต็มหัว ทัวหัว 一脸 yìliǎn เต็มหน้า
ทัวใบหน้า 一路 yìlù ตลอดทาง 一辈子 yìbèizi ตลอดชีวิต ชั่วชีวิต 一生
一世 yì shēng yí shì ตลอดชีวิต 一路平安 yì lù píng' ān
เดินทางโดยสวัสดิภาพ (ตลอดเส้นทางนั้นๆ) 一路风尘 yì lù fēng chén
เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าตลอดการเดินทาง 一身是胆 yì shēn shì dǎn เต็ม
ไปด้วยความองอาจ 一片诚心 yì piàn chéng xīn เต็มไปด้วยจิตใจที่
ซื่อสัตย์และนอบน้อม 一天一地 yì tiān yí dì เต็มผืนฟ้าเต็มแผ่นดิน
บรรยายถึงทุกหนทุกแห่งเต็มไปหมด 一力承担 yì lì chéng dān รับผิดชอบ
หน้าที่อย่างเต็มกำลัง เป็นต้น

6.5 สื่อความหมาย “ทุกสิ่ง ทุกอย่าง ทั้งหมด”

คำและสำนวนที่สื่อความหมายนี้มีเป็นจำนวนมาก เช่น 一切 yíqiè ทุกอย่าง
ทั้งหมด ทุกสิ่งทุกอย่าง 一应 yìyīng ทุกอย่างเท่าที่มีอยู่ทั้งหมด 一总 yìzǒng
รวมทั้งหมด (เป็น) ทั้งหมด ทั้งปวง ทั้งสิ้น 一律 yìlǜ ทั้งหมดไม่มีข้อยกเว้น 一划
yíchàn ทั้งหมด ทั้งสิ้น 一共 yìgòng รวมทั้งหมด 一新 yìxīn ใหม่ทั้งหมด
一股脑儿 yì gǔ nǎo หมด หมดเปลือก 一场空 yì chǎng kōng สูญสิ้น

ไปหมด มลายหายไป 一应俱全 yì yīng jù quán ทุกสิ่งทุกอย่างควรมีพร้อม 一座尽惊 yí zuò jìn jīng คนที่นั่งอยู่ทั้งหมดต่างรู้สึกประหลาดใจ 一门心思 yì mén xīn sī ความประสงค์หรือเจตจำนงคั้งทั้งหมด 一吐为快 yì tǔ wéi kuài รู้สึกสบายใจอันเนื่องจากได้อเอาคำพูดพูดออกไปทั้งหมด 一改故辙 yì gǎi gù zhé เปลี่ยนแปลงหนทางอดีตที่ผ่านมาทั้งหมด หมายถึงบุคคลที่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขความเคยชินแบบเดิม หรือพฤติกรรมแบบเก่าๆ ทั้งหมด 一仍旧贯 yì réng jiù guàn ยังคงยึดกฎเกณฑ์เดิม รูปแบบเดิมทั้งหมด 一家一火 yì jiā yì huǒ ของทุกสิ่งทุกอย่างในบ้าน

6.6 สื่อความหมาย “จำนวนน้อย ปริมาณน้อย”

เนื่องจาก “一” yī เป็นจำนวนตัวเลขที่มีค่าน้อยที่สุดจึงใช้สื่อความหมายถึง “จำนวนน้อย ปริมาณน้อย” ได้ คำและสำนวนที่สื่อความหมายนี้มีเป็นจำนวนมาก เช่น 一点儿 yìdiǎnr นิดหนึ่ง จำนวนน้อยนิด 一丝 yìsī น้อยมาก 一些 yìxiē บ้าง บ้างเล็กน้อย 一星儿 yìxīngr จำนวนน้อย จำนวนนิดเดียว 一斑 yìbān จุดเล็ก จุดน้อย 一半 yìbàn ครึ่งหนึ่ง 一筹莫展 yì chóu mò zhǎn ขณะเผชิญกับปัญหาเฉพาะหน้านั้น ไม่สามารถกระทำการใดๆได้ ไม่สามารถที่จะแสดงฝีมือได้ แม้แต่น้อย 一字不识 yì zì bù shí ตัวหนังสือสักหนึ่งตัวก็ไมู้จัก 一丝不苟 yì sī bù gǒu ไม่มีลวกๆ หรือสะเพร่าแม้แต่น้อย หมายถึงถึงเอาจริงเอาจัง มีความรับผิดชอบและละเอียดรอบคอบ 一丝不乱 yì sī bú luàn ไม่ระเกะระกะ หรือยุ่งเหยิงสักนิดเดียว จัดเก็บอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย 一毫不差 yì háo bù chà ไม่มีความแตกต่างสักนิดเดียว 一钱不名 yì qián bù míng สตางค์สักแดงเดียวก็ไม่มี ยากจนมาก 一线希望 yì xiàn xīwàng มีความหวังเพียงเล็กน้อย 一知片解 yì zhī piàn jiě รู้เพียงเล็กน้อย เข้าใจอย่างผิวเผิน

การใช้ “一” yī สื่อความหมาย “จำนวนน้อย ปริมาณน้อย” นั้นบางสำนวนมีโครงสร้างแบบ “一 yī...一 yī...” (หนึ่ง...หนึ่ง...) ซึ่งหลัง “一” yī ทั้งสองตัวจะสอดคล้องกัน หรือคำลักษณะนามที่มีความหมายใกล้เคียงกัน สำนวนเหล่านี้จะสื่อความเปรียบเทียบหรืออุปมาถึง เศษเล็กเศษน้อย หรือส่วนเล็ก ส่วนน้อยของเรื่องราวหรือของวัตถุสิ่งของ เช่น 一针一线 yì zhēn yí xiàn เข็มเล่มหนึ่งด้ายเส้นหนึ่ง หมายความว่า เศษเล็กเศษน้อย หรือของที่มีขนาดเล็ก 一草一木 yì cǎo yí mù หญ้ากอหนึ่งต้นไม้ต้นหนึ่ง เปรียบเทียบของที่มีขนาดเล็ก 一枝一节 yì zhī yí jié หนึ่งข้อหนึ่งกิ่ง ใช้อุปมาว่าส่วนเล็กๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 一点一滴 yì diǎn yì dī หนึ่งจุดหนึ่งหยด อุปมาถึงเล็กน้อย น้อยมาก 一分一毫 yì fēn yí háo หนึ่งหนหนึ่งเทา อุปมาถึงจำนวนน้อยมาก (分 fēn คือ 市分 shì fēn หมายถึง “หน” 毫 คือ 市毫 shì háo หมายถึง “เทา” เป็นหน่วยวัดความยาวระบบจีน 1 หน = 1/100 ฟุต ส่วน 1 เทา = 1/10000 ของ 1 ฟุต) 一厘一毫 yì lí yí háo หนึ่งเทาหนึ่งเซนติเมตร หมายความว่าจำนวนน้อย ปริมาณน้อย

สำนวนที่เกิดจากโครงสร้าง “一 yī...半 bàn...” (หนึ่ง...ครึ่ง...) ก็สื่อความหมาย “จำนวนน้อย ปริมาณน้อย” เช่นกัน โครงสร้างนี้หลัง “一” yī และหลัง “半” bàn จะสอดคล้องกัน หรือคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น 一点半 yì diǎn bàn จำนวนน้อยมาก 一些半些 yì xiē bàn นิดหน่อย เล็กน้อย 一知半解 yì zhī bàn jiě รู้บ้างไม่รู้บ้าง รู้อย่างงูๆปลาๆ 一星半点 yì xīng bàn diǎn จำนวนน้อยนิด 一鳞半爪 yì lín bàn zhǎo เศษเล็กเศษน้อย 一斑半点 yì bān bàn diǎn จำนวนน้อยมาก 一差半错 yì chā bàn cuò มีความผิดพลาดเล็กน้อย 一资半级 yì zī bàn jí มีคุณวุฒิ มีคุณสมบัติ มีระดับเพียงเล็กน้อย 一言半辞 yì yán bàn cí คำพูดน้อยมาก นอกจากนี้ การใช้ “一” yī สื่อความหมาย “จำนวนน้อย ปริมาณน้อย” “一” yī ยังมักสร้างสำนวนร่วมกับเลข “九” jiǔ เก้า “十” shí สิบล “百” bǎi

ร้อย “千” qiān พัน และ “万” wàn หมื่น เมื่อ “一” yī สร้างสำนวนร่วมกับตัวเลขเหล่านี้ จะแสดงความหมายเปรียบเทียบระหว่างจำนวนน้อยกับจำนวนมาก โดย “一” yī จะสื่อความหมาย “จำนวนน้อย” ส่วนตัวเลขอีกตัวหนึ่งนั้นจะสื่อความหมาย “จำนวนมาก” แต่สำนวนที่ได้จะใช้สื่อความหมายอุปมาเปรียบเทียบต่างๆ ซึ่งสรุปโครงสร้างได้ดังนี้

โครงสร้าง	ตัวอย่างสำนวน
<p>一…九… yī…jiǔ… หนึ่ง…เก้า…</p>	<p>一牛九锁 yì niú jiǔ suǒ รั้วหนึ่งตัวถูกล่ามด้วยกุญแจเก้าลูก เปรียบเทียบถึงไม่มีทางสลัดพ้นได้ 一日九迁 yì rì jiǔ qiān หนึ่งวันเลื่อนตำแหน่งเก้าครั้ง อุปมาว่าได้เลื่อนตำแหน่งอย่างรวดเร็ว 一子出家, 九祖升天 yì zǐ chū jiā, jiǔ zǔ shēng tiān ลูกหนึ่งคนออกบวช บำเพ็ญตะบะ ญาณนามของบรรพบุรุษเก้ารุ่นก็พลอยขึ้นสวรรค์ไปด้วย เปรียบเทียบถึงคนหนึ่งเรื่องอำนาจ คนอื่นๆ ก็ พลอยอาศัยบารมีไปด้วย</p>
<p>九…一… jiǔ…yī… เก้า…หนึ่ง…</p>	<p>九牛一毛 jiǔ niú yì máo คนเพียงเส้นเดียวจากวัวเก้าตัว อุปมาว่า คนหน้าแข้งไม่ร่วง นิดเดียว 九鼎一丝 jiǔ dǐng yì sī กะทะเก้าใบแขวนไว้กับใยไหมหนึ่งเส้น หมายความว่าถึงวิกฤตที่เป็นอันตราย อย่างใหญ่หลวง 九仞一篲 jiǔ rèn yì kuì พูนเนินดินให้สูงเก้าเรือน หรือประมาณแปดสิบฟุต แต่ ขาดดินไปเพียงเชิงเดียวเท่านั้นก็จะสำเร็จอยู่แล้ว อุปมาว่างานใหญ่ได้ล้มเหลวลงในขั้นสุดท้ายเพียงแต่ขาดกำลังคน หรือกำลังวัสดุเพียงนิดเดียวเท่านั้น เท่ากับสำนวนไทยว่า “เรือล่มเมื่อจอด”</p>
<p>一…十… yī…shí… หนึ่ง…สิบ…</p>	<p>得一望十 dé yí wàn shí ได้หนึ่งคิดจะเอาสิบ หมายถึงโลกอย่างไม่รู้จักอิ่ม 一馈十起 yì kuì shí qǐ กินข้าวหนึ่งมื้อ ต้องขึ้นขับรอบ อุปมาว่าการทำงานรััดตัว จงรักภักดีต่อตำแหน่งภาระหน้าที่ 指 一说十 zhǐ yī shuō shí ชีหนึ่งแต่กลับพูดเป็นสิบ หมายความว่าถึงคุยโวโอ้อวดเกินความจริง</p>
<p>一…百… yī…bǎi… หนึ่ง…ร้อย…</p>	<p>杀一儆百 shā yì jǐng bǎi ฆ่าหนึ่งคนเพื่อตักเตือนหลายคน 一吠百声 yì fèi bǎi shēng สุนัขร้องหนึ่งตัว สุนัขร้อยตัวส่งเสียงร้องตาม บรรยายหมายถึงพูดคล้อยตามกัน 一呼百应 yì hū bǎi yìng หนึ่งคนเรียกหา ร้อยคนมารับ ชี้ความหมายถึงบุคคลที่มีอำนาจบารมีสูงได้รับการสนับสนุนจาก ผู้คนมากมาย</p>
<p>百…一… bǎi…yī… ร้อย…หนึ่ง…</p>	<p>百不一遇 bǎi bù yí yù หนึ่งร้อยครั้ง พบเพียงหนึ่งครั้ง หายาก ได้มายาก 百里挑一 bǎi lǐ tiāo yī จากหนึ่งร้อยเลือกเอาหนึ่งเดียว บรรยายโดดเด่นกว่าเพื่อน 百世一人 bǎi shì yì rén หลายร้อยชั่วคนถึงจะพบหนึ่งคน หมายถึงบุคคลผู้มีความสามารถที่หาได้ยาก 百闻不如一见 bǎi wén bù rú yí jiàn ได้ยินพันครั้งไม่เท่ากับเห็นด้วยตาครั้งเดียว สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น</p>
<p>一…千… yī…qiān… หนึ่ง…พัน…</p>	<p>一诺千金 yì nuò qiān jīn รับปากหนึ่งครั้งมีค่าเท่าทองคำพันตำลึง บรรยายพูดจาเชื่อถือได้มาก 一毫千里 yì háo qiān lǐ คนหนึ่งเส้นอยู่ไกลพันลี้ เปรียบเทียบสิ่งของที่เล็กมาก 一日千丈 yì rì qiān zhàng หนึ่งวันสูงพันจ้าว (จ้าว เป็นหน่วยวัดความยาวของจีน 1 จ้าว = 3.33 เมตร) บรรยายสถานการณ์พัฒนารวดเร็ว</p>
<p>千…一… qiān…yī… พัน…หนึ่ง…</p>	<p>千虑一失 qiān lǜ yì shī คิดพิจารณาพันครั้งก็ยังมีพลาด สติยังรู้พลาดนักปราชญ์ยังรู้พลั้ง 千钧 一发 qiān jūn yì fà ของหนักพันจุน (จุน เป็นหน่วยน้ำหนักของจีนในสมัยโบราณ 30 ชั่ง = 1 จุน) ผูกมัดไว้ที่เส้นผมหนึ่งเส้น อุปมาว่าวิกฤตที่เป็นอันตรายอย่างใหญ่หลวง</p>
<p>一…万… yī…wàn… หนึ่ง…หมื่น…</p>	<p>一人传虚, 万人传实 yì rén chuán xū, wàn rén chuán shí หนึ่งคนบอกเล่า ผู้คนต่างไม่เชื่อว่าเป็นเรื่องจริง หมื่นคน (หลายคน) บอกเล่าผู้คนต่างกลับเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง 一日万里 yì rì wàn lǐ หนึ่งวันหมื่นลี้ บรรยายรวดเร็วมาก 以一持万 yì yī chí wàn จับหนึ่งได้ก็คว่ำหมื่น ได้ หมายถึงจับจุดพื้นฐานได้ ก็สามารถควบคุมจุดอื่นๆ ได้ทั้งหมด</p>

6.7 สื่อความหมาย “เพียงด้านเดียว”

การใช้ “一” yī สื่อความหมายนี้ เช่น คำว่า 一边 yìbiān ด้านหนึ่งของเรื่องราวหรือสิ่งของ 一面 yìmiàn เอนเอียงไปด้านเดียว สำนวน เช่น 一面之词 yí miàn zhī cí คำพูดฝ่ายเดียว คำพูดข้างเดียว (ในการทะเลาะวิวาทของสองฝ่าย) 一面儿理 yí miàn r lǐ เหตุผลด้านเดียว เหตุผลข้างเดียว 一方之任 yì fāng zhī rèn รับผิดชอบการทำงานเพียงด้านเดียว 一相情愿 yì xiāng qíng yuàn ความมุ่งมาดปรารถนาข้างตนฝ่ายเดียว รักเขาข้างเดียว

6.8 สื่อความหมาย “เพียงครั้งเดียว”

คำและสำนวนที่สื่อความหมายนี้มีไม่มาก เช่น 一个劲儿 yí gè jìn r รวดเดียว ต่อเนื่องกันอย่างไม่หยุดยั้ง 一面之交 yí miàn zhī jiāo การคบกันเพียงเห็นหน้าแค่ครั้งเดียว มิตรภาพแค่เห็นหน้ากันเพียงครั้งเดียว 一面之缘 yí miàn zhī yuán มีพรหมลิขิตให้ได้พบหน้ากันเพียงครั้งเดียว 一锤子买卖 yì chuí zi mǎi mai การซื้อขายเพียงครั้งเดียว 一劳永逸 yì láo yǒng yì เหนื่อยครั้งเดียวแต่สบายไปตลอดชีวิต 一之谓甚 yì zhī wèi shèn เรื่องบางเรื่องทำผิดเพียงครั้งเดียวก็ถึงที่สุดแล้ว อุปมาไม่ควรทำผิดพลาดอีก

6.9 สื่อความหมาย “เริ่มต้น จุดเริ่มต้น แรกเริ่ม ครั้งแรก”

ตามความคิดของคนจีนยุคโบราณกล่าวว่าตัวเลขเริ่มต้นที่ “一” yī หนึ่ง และจบที่ “九” jiǔ เก้า “一” yī เป็นจุดเริ่มต้นของตัวเลข และเป็นจุดเริ่มต้น หรือจุดกำเนิดของจักรวาล และสรรพสิ่งต่างๆ “一” yī จึงสื่อความหมาย “เริ่มต้น จุดเริ่มต้น แรกเริ่ม ครั้งแรก” สำนวนที่สื่อความหมายนี้ เช่น 一元复始 yì yuán fù shǐ จุดเริ่มต้นของสรรพสิ่งต่างๆ 一见倾心 yí jiàn qīng xīn พอเห็นหน้าครั้งแรกเข้าก็เกิดชอบพอ 一见钟情 yí jiàn zhōng qíng พอเห็นหน้าครั้งแรกเข้าก็เกิดความรัก 一面如旧 yí miàn rú jiù เจอหน้ากันครั้งแรกก็เหมือนเพื่อนเก่า เป็นต้น

6.10 สื่อความหมาย “ช่วงระยะเวลาอันสั้น”

การใช้ “—” yī เพื่อสื่อความหมายนี้นั้น “—” yī จะร่วมสร้างคำกับหน่วยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับเวลา เช่น 一旦 yí dàn ระยะเวลาหนึ่งวัน (ใช้บรรยายระยะเวลาสั้น) 一晃 yì huǎng ผ่านไปชั่วแวบเดียว 一会儿 yí huìr ประเดี๋ยวเดียว คุรุหนึ่ง 一瞬 yí shùn ชั่วพริบตาเดียว ชั่วแวบเดียว ชั่วประเดี๋ยวเดียว 一阵 yí zhèn พักหนึ่ง 一时 yí shí ระยะเวลาอันสั้น 一朝一夕 yì zhāo yì xī เข้าวันหนึ่งหรือเย็นวันหนึ่ง หมายถึงระยะเวลาอันสั้น 一年半载 yì nián bàn zǎi หนึ่งปีหรือครึ่งปี หมายถึงระยะเวลาไม่ยาวนานมาก 一时一刻 yí shí yí kè ระยะเวลาอันสั้นมาก 一日之雅 yí rì zhī yǎ มิตรภาพเพียงวันเดียว หมายถึงไปมาหาสู่กันคบค้าสมาคมกันเพียงช่วงระยะเวลาอันสั้น เป็นต้น

6.11 สื่อความหมาย “พอ...”

การใช้ “—” yī เพื่อสื่อความหมายนี้ “—” yī จะขยายหน้าหน่วยคำกริยา แสดงการกระทำที่กระทำก่อน โครงสร้างด้านหลังจะเป็นการอธิบายผลของการกระทำนั้นๆ เช่น 一蹴而就 yí cù ér jiù พอก้าวขา ก็ถึงเป้าหมาย หมายถึงความถึงประสบความสำเร็จอย่างง่ายดาย 一登龙门 yì dēng lóng mén พอก้าวข้ามประตูมังกรก็เปลี่ยนเป็นมังกร อุปมาถึงมีอำนาจขึ้นมาอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาอันสั้น 一飞冲天 yì fēi chōng tiān พอกางปีกบินก็บินพุ่งทะลุถึงท้องฟ้า เปรียบเทียบประสบความสำเร็จอย่างที่ทำให้ทุกคนตะลึงงันภายในช่วงระยะเวลาอันสั้น 一见了然 yí jiàn liǎo rán พอเห็นปุ๊บก็เข้าใจอย่างชัดเจน 一举成名 yì jǔ chéng míng พอเริ่มลงมือก็มีชื่อเสียง อุปมาว่ามีชื่อเสียงในเวลาอันรวดเร็ว 一望而知 yì wàng ér zhī พอดูปุ๊บก็รู้ปั๊บ อุปมาว่าเรื่องราวหรือปัญหาเปิดเผยออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน เป็นต้น

6.12 สื่อความหมาย “แต่ละ ทุกๆ”

“一” yī ที่สื่อความหมายนี้มีเพียงสำนวนเท่านั้น เช่น 一举一动 yì jǔ yí dòng ทุกๆ อากัปกริยา ทุกๆ การกระทำ ทุกๆ การเคลื่อนไหว 一言一行 yì yán yì xíng ทุกๆ คำพูด ทุกๆ การกระทำ 一字千金 yì zì qiān jīn ทุกตัวอักษรมีค่าเท่ากับทองพันตำลึง เปรียบเทียบบทกวีเขียนได้ดีมากๆ ทุกตัวอักษรมีคุณค่า 一字一泪 yì zì yì lèi แต่ละคำต่างก็เขียนออกมาด้วยคราบน้ำตา บรรยายแต่ละประโยคแต่ละคำพูดเขียนออกมาจากใจที่หดหู่

7. บทสรุป

ผลการศึกษาวิเคราะห์ความหมายของตัวเลข “一” yī หนึ่ง แสดงให้เห็นว่า ตัวเลข “一” yī หนึ่ง นอกจากจะสื่อความหมายพื้นฐานหมายถึง “หนึ่ง” จำนวนที่มีค่าน้อยที่สุดแล้ว ยังสื่อความหมายแฝงอื่นๆ อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ “一” yī หนึ่ง ทำหน้าที่เป็นหน่วยคำเพื่อประกอบกับหน่วยคำอื่นสร้างคำประสมหรือสำนวนแล้ว “一” yī หนึ่ง จะสื่อความหมายได้หลากหลายยิ่งขึ้น ทั้งสื่อความหมายถึงจำนวนโดยตรง และความแฝงต่างๆ ดังที่ได้อธิบายไว้ในเนื้อหาบทความนี้ ความหมายแฝงเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของคนจีนที่มีต่อตัวเลข “一” yī หนึ่ง สำหรับผู้ที่ศึกษาภาษาจีน ถ้าหากได้เรียนรู้ถึงความหมายแฝงเหล่านี้ ก็จะช่วยให้การใช้ภาษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- 曹成龙。2007。《汉语数词“一”的历史流变及文化解读》《继续教育研究》第2期。
- 常敬宇。1995。《汉语词汇与文化》。北京：北京大学出版社。
- 陈善武。2007。《数词“一”的修辞分析》《语言应用研究》第6期。
- 戴钦祥。2001。《中华成语辞海》。北京：人民日报出版社。
- 方绪军。2000。《现代汉语实词》。上海：华东师范大学出版社。
- 房玉清。1992。《实用汉语语法》。北京：北京语言学院出版社。
- 谷衍奎。2003。《汉字源流字典》。北京：华夏出版社。
- 郝如意。2008。《浅析数词“一”在成语中的数目意义与非数目意义》《铜仁学院学报》第3期。
- 胡双宝。2002。《说“三”到“四”汉语数字文化研究的开掘》《语文研究》第2期。
- 黄伯荣、廖序东。1980。《现代汉语》。兰州：甘肃人民出版社。
- 金治国。2007。《英汉数词对比分析及翻译》《内江科技》第13期。
- 黎锦熙。1998。《新著国语文法》。上海：商务印书馆。
- 李德祥。2003。《俄语数字文化简论——兼与汉语数字文化比较》《解放军外国语学院学报》第2期。
- 刘晓雪。2005。《汉语数字的文化翻译策略：异化与归化》《上饶师范学院学报》第4期。
- 刘月华、潘文娉、故韡。1983。《实用现代汉语语法》。北京：商务印书馆。
- 吕叔湘。1982。《中国文法要略》。北京：商务印书馆。
- 马冬梅。2008。《英汉数词的模糊性及其文化差异》《东南传播》第8期。

- 马建忠著、章锡琛校注。1954。《马氏文通》。北京：中华书局。
- 漆红。2003。《汉语数字词语比喻的文化透视——智慧与德行篇》《西南农业大学学报》第3期。
- 史锡尧。1991。《说“一”》《语文月刊》第11期。
- 汪建伟。2008。《浅析英汉语数字常用修辞》《岱宗学刊》第1期。
- 王力。1985。《中国现代语法》。北京：商务印书馆。
- 王向东。2007。《英汉数词的“言外之意”》《四川文理学院学报》第3期。
- 谢洪欣。2008。《浅论数词的运用与文化协调》《社会科学家》第1期。
- 杨云。2008。《从英汉数词看中西数字文化观》《齐齐哈尔大学学报》第3期。
- 曾劲。2008。《数词“一”在成语中的意义用法分析》《语文学刊》2008第7期。
- 张红霞。2008。《汉英数词及数字文化的拓展研究》《文史研究》第17期。
- 张爽。2008。《俄汉民族运用数词文化的相似性》《鸡西大学学报》第1期。
- 张振德。2001。《汉语正序·倒序多用词典》。成都：四川人民出版社。
- 赵红芬。2007。《数词中的文化蕴含》《文史研究》第2期。
- 中国社会科学院语言研究所词典编辑室编。2006。《现代汉语词典》（修订本）。北京：商务印书馆。
- 朱德熙。1982。《语法讲义》。北京：商务印书馆。